

Sygn. akt I C 968/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	<i>SSO Bożena Chłopecka</i>
Protokolant:	protokolant sądowy Joanna Ołdakowska

po rozpoznaniu w dniu 15 marca 2018 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa ***I. J., P. J. (1), J. J., M. J.***

przeciwko ***(...) S.Á.R.L. z siedzibą w W.***

o zadośćuczynienie i odszkodowanie

I. oddała powództwo;

II. odstępuje od obciążania powodów obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz pozwanego;

III. nieuiszczone przez powodów koszty sądowe przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

Sygn. akt I C 968/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 22 sierpnia 2013 roku złożonym do Sądu Okręgowego w Warszawie powodowie I. J., M. J., J. J. oraz P. J. (1) wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) Sp. z o.o. z siedzibą w W. zadośćuczynienia za doznaną przez nich krzywdę w związku z wypadkiem ich syna i brata-P. J. (2), w wyniku którego poniósł śmierć. I tak powodowie domagali się kolejno:

1) zasądzenia od pozwanego (...) Sp. z o.o. w W. na rzecz I. J. kwoty 150.000zł z tytułu zadośćuczynienia wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 15 stycznia 2013r. do dnia zapłaty oraz kwoty 50.000 zł tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 15 stycznia 2013r do dnia zapłaty;

2) zasądzenia od pozwanego (...) Sp. z o.o. w W. na rzecz M. J. kwoty 150.000 zł z tytułu zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 15 stycznia 2013r. do dnia zapłaty oraz kwoty 50.000zł tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 15 stycznia 2013r do dnia zapłaty,

3) zasądzenia od pozwanego (...) Sp. z o.o. w W. na rzecz J. J. kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wymagalności roszczenia do dnia zapłaty oraz 20.000zł tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wymagalności roszczenia do dnia zapłaty,

4) zasądzenia od pozwanego (...) Sp. z o.o. w W. na rzecz P. J. (1) kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wymagalności roszczenia do dnia zapłaty oraz 20.000 zł tytułem odszkodowania wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wymagalności roszczenia do dnia zapłaty.

Ponadto powodowie wnieśli o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu powodowie wskazali, iż powyższe roszczenia związane są z wypadkiem z dnia 14 października 2010 roku, do którego doszło na terenie Centrum Handlowego (...) w wyniku, którego P. J. (2) syn M. J. i I. J., a brat J. J. i P. J. (1) poniósł śmierć. Powodowie twierdzili, iż na podstawie art. 435 § 1 Kodeksu Cywilnego na pozwanym spoczywa odpowiedzialność z tytułu ryzyka jako prowadzącego przedsiębiorstwo wprawiane w ruch za pomocą sił przyrody /pозew – k. 2-7/.

W odpowiedzi na pozew z dnia 20 grudnia 2013 roku pozwany (...) Sp. z. oo z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. W uzasadnieniu pozwany podniósł, iż brak jest podstaw do przypisania pozwanemu jakiegokolwiek odpowiedzialności za wypadek i jakiegokolwiek jego skutki, bowiem pozwana nie prowadzi przedsiębiorstwa wprawianego w ruch siłami przyrody. Jak twierdzi pozwana będąca podmiotem prawa handlowego jej działalność opiera się na prowadzeniu na terenie Centrum Handlowego (...) w W. działalności w zakresie wynajmu powierzchni tego centrum poszczególnym najemcom. W szczególności pozwany wskazał, iż do tragicznego wypadku doszło z uwagi na wyłączną winę zmarłego P. J. (2), który usiadł na poręczy schodów ruchomych i na skutek utraty równowagi spadł /odpowiedź na pozew – k. 59-74/.

W piśmie z dnia 10 kwietnia 2017 roku pozwany poinformował, że Spółka (...) Spółka z o.o. w W.” przekształciła się w Spółkę(...)S.Á.R.L. spółka jawna z siedzibą w W.”/KRS k. 1462/.

W dalszym toku postępowania strony podtrzymywały swoje stanowiska w sprawie /protokół – k. 1670/.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie I. J. oraz M. J., są rodzicami zmarłego P. J. (2), zaś powodowie J. J. oraz P. J. (1) są jego rodzeństwem /**dowody:** odpis skrócony aktu zawarcia małżeństwa k. 1109, odpis skrócony aktu zgonu k. 1110, odpisy skrócone aktu urodzenia k. 1111/.

P. J. (2) był uczniem IV Liceum Ogólnokształcącego w B.. Ponadto był członkiem (...) Klubu Sportowego (...) od 2005r. W 2009 roku został mistrzem Ogólnopolskiej Olimpiady Młodzieży (...), był też brązowym medalistą Mistrzostw Polski Juniorów w tej konkurencji. Udzielał się również jako ministrant w parafii (...) w B. / **dowody:** opinia wychowawcy k. 23, opinia Klubu Sportowego (...) k. 24, zaświadczenie proboszcza k. 25/.

W dniu 14 października 2010r. P. J. (2) wyjechał z rodzinnej miejscowości wraz ze znajomymi z klubu (...) do W. celem przeprowadzenia badań lekarskich w związku z powołaniem do Kadry Narodowej (...). Po badaniach P. J. (2) umówił się ze znajomymi na spotkanie w Centrum Handlowym (...). Około godziny 16- tej P. J. (2) rozmawiając ze znajomymi w okolicy schodów ruchomych w Centrum Handlowym (...) oparł się tyłem o wyjeżdżającą z podłogi ruchomą poręcz i po chwili uniosło go do góry, w wyniku czego stracił równowagę i przechylił się do tyłu. Upadając, zdołał złapać się o poręcz schodów ruchomych, jednak nie zdołał się utrzymać i spadł w dół. W wyniku tego upadku, mimo udzielenia mu pierwszej pomocy i przewiezienia P. J. (2) do szpitala nastąpił jego zgon / **dowody:** zeznania świadka Ż. I. k. 1118-1119, zeznania świadka J. S. k. 1119-1120, P. P. k. 1120-1121, odpis skrócony aktu zgonu k. 1110, postanowienie k. 620 w aktach (...).

Prokuratura Rejonowa (...) w W. prowadziła śledztwo w sprawie nieumyślnego spowodowania śmierci P. J. (2), jak również narażenia go na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia lub dużego uszczerbku na zdrowiu pod sygn.(...). Prokuratura ustaliła, iż do przedmiotowego wypadku nie przyczyniły się osoby trzecie, a zgon nastąpił wskutek urazu wielonarządowego. Ponadto ustalono, iż „istniejąca konstrukcja schodów ruchomych w okresie 16 marca 2008 roku do dnia 14 października 2010 roku była sprawna technicznie i spełniała ustawowe normy”. Po

dokonaniu tych ustaleń w dniu 25 stycznia 2012 roku prokurator Prokuratury Rejonowej (...) wydał postanowienie o umorzeniu śledztwa / **dowód**: postanowienie k. 620 w aktach (...).

Zmarły P. J. (2) przedstawiany był jako osoba sympatyczna, pomocna oraz aktywna zarówno sportowo jak i życiowo. Angażował się w życie szkoły, osiągał dobre wyniki w nauce, a także odnosił sukcesy jako sportowiec. Brał udział w wielu zawodach: klubowych, wojewódzkich, a także międzynarodowych /**dowody**: opinia wychowawcy k. 23, opinia Klubu Sportowego (...) k. 24, zaświadczenie proboszcza k. 25, zeznania powoda M. J. k. 1660v.- (...), zeznania powoda J. J. k. 1662-1663.

Śmierć P. J. (2) była dla rodziny wielkim szokiem. Do chwili obecnej zarówno rodzice, jak i rodzeństwo nie mogą się podnieść po tragedii. Do dnia śmierci P. J. (2) razem tworzyli zgodną rodzinę, w której były bardzo silne więzi /**dowody**: zeznania powoda M. J. k.1660v.- (...), J. J. k. 1662-1663, zeznania powódki P. J. (1) k. 1663-1663v./.

U powódki I. J. w związku ze śmiercią jej syna, w wyniku przedłużającego się procesu żałoby i zaburzeń adaptacyjnych, rozwinęły się zaburzenia depresyjne, przebiegające głównie pod postacią stanów obniżonego podstawowego nastroju, poczucia żalu i niepokojenia się ze stratą syna, długotrwałymi zaburzeniami rytmów dobowych oraz fiksacji na rozpamiętywaniu syna. Ponadto przewlekły stres przyczynił się do rozwoju u powódki tocznia rumieniowatego, należącego do grupy zaburzeń psychosomatycznych. Adaptacja do nowej rzeczywistości u powódki przebiega w sposób powikłany wobec przedłużających się u niej zaburzeń depresyjnych, ich liczby i nasilenia /**dowód**: opinia pisemna biegłych R. W. i P. B. k. 1469-1476, uzupełniająca opinia k. 1624, zeznania powoda M. J. k.1660v.-1662, J. J. k. 1662-1663, zeznania powódki P. J. (1) k. 1663-1663v. /.

U powoda M. J. w związku ze śmiercią jego syna w wyniku przedłużającego się procesu żałoby i zaburzeń adaptacyjnych, rozwinęły się zaburzenia depresyjne, przebiegające głównie pod postacią przewlekłych stanów obniżonego nastroju i apatii, trudności w odczuwaniu radości, poczucia żalu i winy, niepokojenia się ze stratą syna, trudności w kontroli emocji, w postaci płaczliwości, trudności w kontroli toku myślenia, natłoku myśli o zmarłym, niechęci do działania, ograniczenie aktywności i zainteresowań oraz pesymistycznej oceny teraźniejszości i przyszłości. Mimo upływu czasu nasilenie objawów nie ulega redukcji i trwa przewlekłe, zwłaszcza nasila się w okresie świąt, urodzin, rocznic. Przebieg depresji doprowadził do trwałych niekorzystnych zmian w podstawowym nastroju i dotychczasowych obszarach funkcjonowania (rodzinnym, społecznym, zawodowym, emocjonalno-motywacyjnym i aktywności własnej). Powód nie prowadzi życia zawodowego, przebywa na rencie chorobowej /**dowód**: opinia pisemna biegłych R. W. i P. B. k. 1489-1496, uzupełniająca opinii k. 1624, zeznania powoda M. J. k. 1660v.- (...).

Powódka P. J. (1) w okresie około roku po śmierci brata przechodziła zaburzenia adaptacyjne przejawiające się głównie pod postacią smutku, przygnębienia, nadmiernego myślenia o bracie, poczucia żalu. Na skutek wypadku u powódki nie doszło do załamania lub zachwiania linii życia. Zachowuje poprawne relacje z pozostałymi członkami rodziny. System motywacyjny nie uległ zaburzeniu. P. J. (1) realizowała własne plany, ukończyła studia, zdobyła zawód, jest aktywna zawodowo /**dowody**: opinia pisemna biegłych R. W. i P. B. k. 1477-1482, zeznania powódki P. J. (1) k. 1663-1663v./.

Po śmierci brata powód J. J. przeżył fizjologiczną, naturalną reakcję obronno-naprawczą organizmu na to stresogenne wydarzenie. Proces adaptacji do nowej sytuacji przebiegł u niego bez powikłań. Smutek, żal, pytanie „dlaczego”, zmniejszyły nasilenie lub wycofały się pozostając, bez wpływu na jego codzienne funkcjonowanie. Obecnie powód ukończył szkołę, studiuje i nie ma problemów z nauką, prawidłowo realizując swoje role społeczne /**dowody**: opinia pisemna biegłych R. W. i P. B. k.1483-1488, zeznania powoda J. J. k. 1662-1663/.

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie złożonych do akt sprawy dokumentów oraz dokumentów znajdujących się w aktach śledztwa prowadzonego przez Prokuraturę Rejonową (...), dowodów z przesłuchania świadków: Ż. I. k. 1118-1119, J. S. k 1119-1120, P. P. k. 1120-1121 oraz dowodów z przesłuchania powodów: M. J. k. 1660v.-1662, J. J. k. 1662-1663, P. J. (1) k. 1663-1663v. Sąd dał wiarę w całości przedłożonym do akt sprawy dokumentom, w tym dotyczącym stanu technicznego schodów ruchomych, który głównej mierze Sąd oparł na podstawie dowodu z opinii biegłych (k. 1224-1276, k. 1401-1409 i k. 1449-1450) i ustalił, że okoliczności i zawarte w nich informacje tworzyły spójny obraz stanu faktycznego, a żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności. W zakresie prawidłowości

konstrukcji schodów ruchomych biegli ze Stowarzyszenia Elektryków (...) w W., (...) GmbH- producent schodów ruchomych znajdujących się w centrum handlowym (...) spełniał wymogi obowiązującej go normy DIN EN 115 w sprawie zasad bezpieczeństwa w projektowaniu i produkcji schodów ruchomych. Ponadto schody ruchome, były na bieżąco serwisowane i sprawne w chwili wypadku. Biegli wskazali ponadto, iż wysokość barierek jest zgodna z wytycznymi zawartymi w normie PN-EN 115:1997 (norma k. 1522-1592), która miała zastosowanie do przedmiotowych schodów. Do czasu zdarzenia urządzenie było dopuszczone do eksploatacji i regularnie sprawdzane. Biegli podnieśli również, że nie jest możliwe, aby mechanizm schodów wciągnął fragment garderoby. Zdaniem biegłych pochwyt poręczy jest gładki i szczelnie do poręczy przylega, zatem nie ma możliwości pociągnięcia tkaniny. W końcu biegli wskazali, iż mężczyzna o prawidłowej i mocnej budowie ciała o wzroście 180 cm korzystający ze schodów w sposób zgodny z ich przeznaczeniem tj. mężczyzna nie siadający na poręczy, ani też nie wychylający się przez poręcz tych schodów, nie mógł być pociągnięty za ubranie przez pochwyty poręczy schodów ruchomych typu (...), nr fabryczny (...).

Sąd oddalił wniosek Pozwanego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego lub instytutu lub instytutu naukowo-badawczego oraz dowodu z opinii dodatkowej lub uzupełniającej z uwagi na to, iż okoliczności faktyczne ustalone dotychczas przez Sąd były wystarczające do podjęcia merytorycznego rozstrzygnięcia, a dalsze prowadzenie postępowania dowodowego prowadziłyby do nieuzasadnionej przewlekłości postępowania.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo podlegało oddaleniu w całości.

Powodowie w niniejszej sprawie dochodzili od pozwanej spółki zadośćuczynienia oraz odszkodowania za następstwa wypadku, któremu w dniu 14 października 2010 roku uległ zmarły syn i brat powodów P. J. (2). Powodowie wskazali jako podstawę swoich żądań art. 435 k.c. z uwagi na odpowiedzialność pozwanej spółki na zasadzie ryzyka jako przedsiębiorstwa wprawianego w ruch siłami przyrody.

Stosownie do treści art. 435 § 1 k.c. prowadzący na własny rachunek przedsiębiorstwo lub zakład wprawiany w ruch za pomocą sił przyrody (pary, gazu, elektryczności, paliw płynnych itp.) ponosi odpowiedzialność za szkodę na osobie lub mieniu, wyrządzoną komukolwiek przez ruch przedsiębiorstwa lub zakładu, chyba że szkoda nastąpiła wskutek siły wyższej albo wyłącznie z winy poszkodowanego lub osoby trzeciej, za którą nie ponosi odpowiedzialności.

Art. 435 k.c. wymaga, aby przedsiębiorstwo lub zakład były wprawiane w ruch za pomocą sił przyrody. Oznacza to, że zaostrzona odpowiedzialność jest związana nie z każdym przedsiębiorstwem lub zakładem, lecz tylko z takim, które jako całość jest napędzane za pomocą sił przyrody (pary, gazu, elektryczności, paliw itp.). Użycie sił przyrody jest w dzisiejszych czasach tak powszechne, że nie sposób wskazać jakiegokolwiek przedsiębiorcy, który by z tych sił nie korzystał. Dlatego też kluczowe jest tutaj badanie, czy działalność wprawiana w ruch siłami przyrody jest dla danego przedsiębiorstwa zasadnicza, czy tylko uboczna. Jedynie w tym pierwszym wypadku można obarczyć prowadzącego przedsiębiorstwo odpowiedzialnością z art. 435 k.c., gdyż tylko wówczas jego aktywność pociąga za sobą niebezpieczeństwo dla otoczenia będące ratio legis przywołanego przepisu. W zakresie odpowiedzialności na podstawie art. 435 § 1 k.c. nie istnieje domniemanie, że szkoda pozostaje w związku z ruchem przedsiębiorstwa i okoliczność tę należy wykazać, przy czym ciężar dowodu tego faktu spoczywa zgodnie z ogólnymi zasadami na poszkodowanym, który z faktu tego wywodzi skutki prawne (por. wyrok Sądu Najwyższego z 12 marca 2009 roku, sygn. akt V CSK 352/08).

Należy przy tym wskazać, biorąc pod uwagę okoliczności niniejszej sprawy, że w przepisie art. 435 k.c. chodzi o przedsiębiorstwo (zakład) „wprawiany w ruch za pomocą sił przyrody”, a nie jedynie używający urządzeń wykorzystujących te siły oraz że szkoda ma być wyrządzona „przez ruch przedsiębiorstwa”, a nie ruch poszczególnych urządzeń działających w tym przedsiębiorstwie bądź na jego terenie. Nadto korzystanie z sił przyrody stanowić musi warunek konieczny istnienia przedsiębiorstwa, a jego struktura, system organizacji i pracy dostosowany jest do sił przyrody, którymi się posługuje. Inną zupełnie rzeczą jest korzystanie z maszyn lub urządzeń poruszanych za pomocą sił przyrody, która to cecha nie ma znaczenia z punktu widzenia zakwalifikowania danego podmiotu jako

przedsiębiorstwa wprawianego w ruch za pomocą sił przyrody. Dlatego też przy ustalaniu zakresu stosowania art. 435 k.c. należy brać pod uwagę trzy elementy a) stopień zagrożenia ze strony stosowanych urządzeń b) stopień komplikacji przy przetwarzaniu energii elementarnej na pracę oraz c) ogólny poziom techniki.

Problematykę „wprawiania w ruch za pomocą sił przyrody” należy oceniać w świetle nowoczesnego rozwoju techniki, mając na uwadze szerokie posługiwanie się społeczeństwa urządzeniami wprawianymi w ruch za pomocą elektryczności w życiu codziennym. Tam zatem, gdzie nie chodzi o uruchomienie dużych mocy elementarnych, nie można mówić o szczególnym niebezpieczeństwie, które leżało o podstaw wprowadzenia odpowiedzialności na zasadzie ryzyka. Przy klasyfikowaniu przedsiębiorstwa –jako wprawianego bądź nie - w ruch za pomocą sił przyrody istotnym jest czy, dla prawidłowego funkcjonowania musi ono używać odpowiednio przetworzonych sił przyrody. Mając na uwagę specyfikę działalności pozwanego (...) S.Á.R.L. spółki jawnej z siedzibą w W. jego główna działalność polegająca na wynajmie powierzchni nie wymaga zastosowania sił przyrody.

W przedmiotowej sprawie powód nie wykazał, iż pozwana prowadziła przedsiębiorstwo wprawiane w ruch za pomocą sił przyrody. Z materiału dowodowego wynika, iż praca przedsiębiorstwa pozwanej opierała się w przeważającej mierze na wynajmie powierzchni, Centrum Handlowego (...) poszczególnym najemcom, a korzystanie z urządzeń wprawianych w ruch siłami przyrody, nie stanowi siły napędowej przedsiębiorstwa jako całości.

Niespełnienie kryterium podmiotowego przez pozwaną wyklucza przypisanie jej odpowiedzialności na zasadzie ryzyka, a tym samym jedyną ewentualną podstawę odpowiedzialności pozwanej stanowić może art. 415 k.c.

Reżim ogólnej odpowiedzialności deliktowej, odmiennie niż w przypadku odpowiedzialności na zasadzie ryzyka, wiąże się z koniecznością wykazania przez powoda zaistnienia przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej, stosownie do ogólnej zasady ciężaru dowodu wynikającej z art. 6 k.c. Strona powodowa winna była tym samym wykazać winę i bezprawność w zachowaniu pozwanej, wykazać istnienie i rozmiar szkody oraz istnienie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy zachowaniem pozwanej, a powstaniem szkody.

Powodowie upatrywali winy pozwanego w niezachowaniu przez niego zasad bezpieczeństwa na ruchomych schodach. W oparciu o powyższe rozważania brak jest podstaw do przyjęcia odpowiedzialności pozwanej spółki na zasadzie winy. Strona powodowa nie wykazała winy pozwanej tak w zakresie ewentualnego nieprzestrzegania zasad bezpieczeństwa. Pozwany umożliwił korzystanie ze schodów ruchomych osobom odwiedzającym Centrum Handlowe będąc przekonanym, że są one urządzeniem bezpiecznym dla jego użytkowników.

W świetle zgromadzonego materiału dowodowego brak jest także podstaw do przypisania pozwanej jakiegokolwiek innego zawinionego działania, które mogłoby skutkować powstaniem szkody po stronie powoda. Nie można również pozwanemu przypisać działania bezprawnego. Z przedstawionych przez niego dokumentów w postaci decyzji Prezesa Urzędu Dozoru Technicznego oraz protokołów kontrolnych, wynika, iż schody ruchome zostały dopuszczone do bezpiecznej eksploatacji w okresie, w którym doszło do wypadku z udziałem P. J. (2). Okoliczności te zostały potwierdzone również w opiniach biegłych ze Stowarzyszenia (...) w W..

W orzecznictwie sądów i doktrynie panuje ugruntowany pogląd zgodnie, z którym przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej muszą być spełnione łącznie. Brak możliwości przypisania winy leżącej po stronie pozwanej oraz brak istnienia związku przyczynowego między działaniem pozwanej a szkodą powstałą po stronie powoda, niweczy możliwość przypisania pozwanej odpowiedzialności także na podstawie art. 415 k.c., a to skutkowało oddaleniem powództwa, o czym Sąd orzekł w punkcie I wyroku.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. odstępując od obciążania powodów kosztami procesu. Sąd uznał, że sytuacja i stan majątkowy powodów, jak również ich sytuacja życiowa, w szczególności stan zdrowia, i przeświadczenie o winie pozwanego pozwalają na przyjęcie, że zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony w rozumieniu art. 102 k.p.c.. W takiej sytuacji należało odstąpić od obciążenia powoda kosztami procesu.

Orzekając o pozostałych kosztach sądowych, Sąd doszedł do przekonania, że nie było podstaw do obciążania tymi kosztami stron procesu na podstawie art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. W związku z tym nieuiszczonymi kosztami należało obciążyć Skarb Państwa.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w wyroku.